

BEZPIECZEŃSTWO ENERGETYCZNE

RYNKI SUROWCÓW I ENERGII - TERAŹNIEJSZOŚĆ I PRZYSZŁOŚĆ

TOM 1

Polityka - Gospodarka - Zasoby naturalne i logistyka

Redakcja naukowa

PIOTR KWIATKIEWICZ

POZNAŃ 2014

Projekt badawczy realizowany w ramach sieci naukowej
"EnSePol"

Redaktor naukowy

✓ Piotr KWIATKIEWICZ

Recenzenci

Prof. zw. dr hab. Anna MARZEC
Prof. zw. dr hab. inż. Marian KOPCZEWSKI
Prof. nadzw. dr hab. inż. Krzysztof ROKICIŃSKI
Prof. nadzw. dr hab. Mariusz JEDLIŃSKI
Prof. nadzw. dr hab. Paweł LESZCZYŃSKI
Prof. nadzw. dr hab. Piotr GROCHMAŁSKI
Dr hab. Przemysław OSIEWICZ

Kierownictwo projektu

Piotr KWIATKIEWICZ

Koordinacja projektu i współpraca

Remigiusz ROSICKI, Radosław SZCZERBOWSKI,
Witold OSTANT, Mariusz JEDLIŃSKI

Skład i łamanie

Marta WALACHOWSKA

Redakcja i korekta

Zespół

Projekt okładki

Joanna POPIOŁEK

Copyright © 2014 by Piotr Kwiatkiewicz

ISBN 978-83-64541-00-1

Publikacja wyników badań naukowych współfinansowana przez
Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego

PATRONAT HONOROWY
WICEMARSZAŁKA WOJEWÓDZTWA
ZACHODNIOPOMORSKIEGO
WOJCIECHA DROZDZA

Wydawnictwo

 Fundacja na rzecz
Czystej Energii

Wydawca

„ESUS” Agencja Reklamowo-Wydawnicza
ul. Wierzbicenie 35, 61-855 Poznań
tel./fax. 61 835 35 36
www.esus.pl

Druk ukończono
w 2014 r.

Michał PIECHOWICZ

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

BEZPIECZEŃSTWO DOSTAW W KONTEKŚCIE ROZBUDOWY TRANSGRANICZNEJ INFRASTRUKTURY PRZESYŁOWEJ W POLSCE

Wprowadzenie

Ostatnie lata to zwiększone zainteresowanie rozbudową transgranicznych połączeń międzysystemowych. Realizowana systematycznie w toku rozwoju integracji na zachodzie Europy idea budowania interkonektorów, pomiędzy systemami przesyłowymi państw członkowskich, zajmuje obecnie coraz większą uwagę także w Polsce. Podejście to, odzwierciedlone realnymi inwestycjami, jest jednym z elementów realizacji europejskiej polityki energetycznej¹ i systemu finansowego wsparcia powiązanych z nią programów, których celem jest zacieśnianie współpracy pomiędzy sektorami energetycznymi państw członkowskich.

W kontekście tym warto przypomnieć, że źródła dostaw gazu ziemnego na polski rynek podzielić należy na trzy kategorie. Pierwszą z nich są dostawy z kierunku wschodniego realizowane na podstawie umowy z OOO „Gazprom Eksport”. Ze źródła tego pozyskano w 2012 r. ok. 60% gazu. Drugą kategorię stanowi wydobycie ze źródeł krajowych, z których pozyskuje się ok. 30% łącznego zaopatrzenia w gaz.² Ostatnią kategorią są dostawy z Niemiec i Czech, skąd pochodzi pozostałe ok. 10% zapotrzebowania naszego rynku.³

¹ Szerzej: A. Tukalska, *Polityka energetyczna Unii Europejskiej*, „Energetyka”, sierpień 2012, nr 8 (698).

² Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo SA zwiększyło wydobycie gazu ziemnego do 4,9 mld m³ w 2013 r. z poziomu 4,7 mld m³ w 2012 roku, patrz: <http://www.pgnig.pl/pgnig/com/8387?r%2Cnews%2CnewsId=33623&r%2Cnews%2CdateTo=&r%2Cnews%2CdateFrom=&r%2Cnews%2Csize=2> [dostęp: 14.01.2014 r.].

³ Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, *Raport kierunki rozwoju ochrony konkurencji i konsumentów na rynku gazu w Polsce*, s. 17, www.uokik.gov.pl/

Tabela nr 1: Udział poszczególnych kierunków w zaopatrzeniu PGNiG SA w gaz ziemny z importu w latach 2007-2012 w mln m³

Źródło/kierunek pochodzenia	2012	2011	2010	2009	2008	2007
Import	10.999,9	10.915,3	10.066,4	9.135,9	10.264,2	9.286,0
Kierunek wschodni	9,017,3	9,335,5	9,034,2	8,142,2	9,438,6	8,502,5
Kierunek zachodni	1,426,9	1,370,4	1,031,9	993,4	825,4	783,1
Kierunek południowy	555,7	209,3	0,3	0,3	0,3	0,3

Źródło: <http://www.pgnig.pl/pgnig/sd/oim/import> [dostęp: 20.13.2013 r.].

Cele strategiczne polskiej polityki energetycznej do 2030 r.

W ramach wprowadzenia do tematu należy także wskazać, że idea łączenia sieci przesyłowych państw członkowskich UE została doceniona przez polski rząd i wpisana jako jeden z celów strategicznych krajowej polityki energetycznej i element wzmacniający bezpieczeństwo dostaw. Co więcej, strategia ta potwierdza, że polski wymiar polityki energetycznej będzie współgrał z podejmowanymi działaniami na arenie międzynarodowej, w tym na poziomie ponadnarodowym Unii Europejskiej. Dzięki temu możliwy będzie udział naszego kraju w kształtowaniu europejskiej polityki energetycznej, który w zależności od możliwości uwzględni interes i specyfikę sektora energetycznego w Polsce oraz ewentualne planowane zmiany w technologiach wytwarzania energii. Nie da się bowiem ukryć, że chcąc zapewnić skuteczną realizację strategicznych kierunków polityki energetycznej, koniecznym jest dynamiczne i efektywne korzystanie z wielu instrumentów polityki zagranicznej.

Stąd wskazuje się, że członkowie Rady Ministrów oraz inni przedstawiciele Rządu Rzeczypospolitej Polskiej mają inicjować działania na poziomie Unii Europejskiej lub wspierać dążenia instytucji UE, sprzyjające budowie międzynarodowej infrastruktury służącej przesyłowi surowców do państw członkowskich. Dodatkowo za istotne uznaje się

racjonalną i uzasadnioną rozbudowę sieci elektroenergetycznych, w tym połączeń transgranicznych polskiego systemu z systemami krajów sąsiednich, stworzenie specjalnego mechanizmu finansowego UE dla wsparcia budowy niezbędnych połączeń wewnątrz UE, a także ze wschodnimi sąsiadami UE. Co więcej, za ważny element realizacji strategicznych celów polskiej polityki energetycznej traktuje się budowę infrastruktury umożliwiającej dywersyfikację dostaw gazu ziemnego do Polski. Działania te uzupełnione powinny być systematycznym ulepszaniem zasad prowadzenia multilateralnej polityki oraz budowy wewnętrznych systemów bezpieczeństwa energetycznego Unii Europejskiej, w szczególności mechanizmów reagowania w sytuacjach kryzysowych.⁴

W kontekście realizacji celów strategicznych polskiej polityki energetycznej, w kwestii idei rozbudowywania połączeń między-systemowych, inwestycje wspiera *Europejski program energetyczny na rzecz naprawy gospodarczej (EEPR)*,⁵ współfinansując wybrane, strategiczne projekty. Gwarantując wsparcie, program pomaga w realizacji celów polityki klimatycznej UE, wzmacnia bezpieczeństwo i politykę dywersyfikacji dostaw energii oraz m.in. wpływa na sprawne funkcjonowanie rynku wewnętrznego.⁶ Innym, wartym wspomnienia instrumentem wspierającym inwestycje w sektorze energetycznym, jest program *Europejskie sieci energetyczne (TEN-E)*⁷ oraz *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko*.⁸

⁴ Ministerstwo Gospodarki, *Polityka energetyczna Polski do 2030 r.*, <http://www.mg.gov.pl/files/upload/8134/Polityka%20energetyczna%20ost.pdf> [dostęp: 12.01.2014 r.].

⁵ Większość budżetu przeznaczono na ponad 50 projektów w podprogramach: dotyczących gazowych połączeń międzysystemowych (1363 mln €); infrastruktury elektrycznej (904 mln €), morskiej energii wiatrowej (565 mln €) oraz wychwytywania i składowania dwutlenku węgla (1000 mln €), szerzej: http://ec.europa.eu/energy/eepr/index_en.htm [dostęp: 05.12.2013 r.].

⁶ http://ec.europa.eu/energy/eepr/index_en.htm [dostęp: 05.12.2013 r.].

⁷ Ang. *Trans-European Energy Networks (TEN-E)*, szerzej: http://ec.europa.eu/energy/infrastructure/tent_e/ten_e_en.htm [dostęp: 06.01.2014 r.]; Zob. także: *Rozporządzenie (WE) nr 1159/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 lipca 2005 r. zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 2236/95 ustanawiające ogólne zasady*

Gazowe połączenia międzysystemowe

Wskazuje się, że UE potrzebuje w pełni funkcjonującego, połączonego i zintegrowanego wewnętrznego rynku w obszarze energii. Od 2015 roku żaden kraj nie może być izolowany od europejskiej sieci przesyłu gazu i elektryczności, a jego bezpieczeństwo nie może być narażone na szwank przez brak odpowiednich połączeń.⁹ Dlatego prowadzone systematyczne działania, zmierzające do wzrostu bezpieczeństwa energetycznego, dzięki rozwojowi transgranicznej sieci przesyłowej, zaowocowały konkretnymi inwestycjami realizowanymi na terenie Polski.

Baltic Pipe – Polska / Tłoczniaka gazu w Goleniowie / rurociąg Szczecin-Świnoujście

EEPR wspiera prace budowlane oraz zakupy sprzętu niezbędnego dla budowy tłoczni w Goleniowie oraz gazociągu łączącego Świnoujście i Szczecin. Inwestycja ta jest jednym z elementów realizowanego przez GAZ-SYSTEM S.A. planu rozbudowy krajowej sieci przesyłowej oraz jej połączeń z systemami państw sąsiednich, w celu utworzenia zintegrowanego rynku gazowego w krajach Unii Europejskiej.¹⁰ Prace budowlane przy tłoczni gazu, końcowe testowanie i uruchamianie zostały zakończone w 2011 roku. Nowa infrastruktura (tłoczni wraz z nowym odcinkiem gazociągu) ma wejść do użytku z końcem 2013 roku. Rurociąg o długość 78,5 km i przepustowość do 7,5 mld m³ rocznie, którego budowę rozpoczęto nieco później niż tłoczni, wzmocni polski system przesyłowy gazu i pozwoli na dodatkowe przepływy z przyszłego terminalu skroplonego gazu ziemnego.¹¹

przyznawania pomocy finansowej Wspólnoty w zakresie sieci transeuropejskich, Dz.Urz. UE z 22 lipca 2005 r. L 191, s. 16-17.

⁸ <http://www.pois.gov.pl/Strony/default.aspx> [dostęp: 17.01.2014 r.].

⁹ C.T. Szyjko, *Przyszłości infrastruktury energetycznej UE*, „Czysta Energia” – nr 3/2011, http://www.odbiornicy-na-rynku-energii.cire.pl/pliki/2/przysz_infrastr_ue.pdf [dostęp: 17.01.2014 r.].

¹⁰ <http://www.gaz-system.pl/nasze-inwestycje/inwestycje-zrealizowane/goleniow/> [dostęp: 02.01.2014 r.].

¹¹ COM(2012) 445 final, *Data on the budgetary and technical implementation of the European Energy Programme for Recovery*, http://ec.europa.eu/energy/eepf/doc/swd_2012_0243.pdf [dostęp: 21.12.2013 r.].

Szacuje się, że inwestycja ta przyniesie określone korzyści. Jako pierwszą wylicza się zwiększenie zasięgu gazyfikacji w regionie zachodniopomorskim oraz większe możliwości zaopatrzenia w gaz odbiorców indywidualnych i przemysłowych, w tym Goleniowski Park Przemysłowy. Następnie, za istotne i perspektywiczne uważa się otwarcie sieci na transport zwiększonych ilości gazu pochodzącego z terminalu LNG w Świnoujściu do krajowej sieci przesyłowej. Za wymierną korzyść inwestycji uznaje się także jej istotną rolę w okresie zimowym, gdy system przesyłowy jest obciążony i wymagane jest utrzymanie ciągłości przesyłu gazu. Wreszcie, wraz z gazociągiem Szczecin-Świnoujście, tłocznia ta może być ważnym elementem rozwoju transgranicznej infrastruktury przesyłowej w rejonie Morza Bałtyckiego.¹²

Warto zauważyć, że projekt ten przyszłościowo stworzy również istotne synergie z innymi planowanymi inwestycjami infrastrukturalnymi, tj. rurociąg *Baltic Pipe*,¹³ usprawnienie systemu przesyłu gazu w Danii oraz terminalu LNG w Świnoujściu. Zwiększy on bezpieczeństwo dostaw surowca energetycznego w regionie bałtyckim, wpływając także na integrację rynków. Ponadto, nowa infrastruktura może być elementem systemu zaopatrywania odbiorców w Europie Środkowej w gaz pochodzący z Norwegii, jak również ma umożliwić przesył w odwrotnym kierunku surowca z Polski do Danii (perspektywicznie w przypadku wybudowania połączenia gazowego Norwegia – Dania).¹⁴ Tłocznia gazu w Goleniowie (wraz z gazociągiem Świnoujście – Szczecin) może w przyszłości stać się elementem planowanego energetycznego korytarza północ – południe, który miałby połączyć terminal LNG w Świnoujściu z planowanym

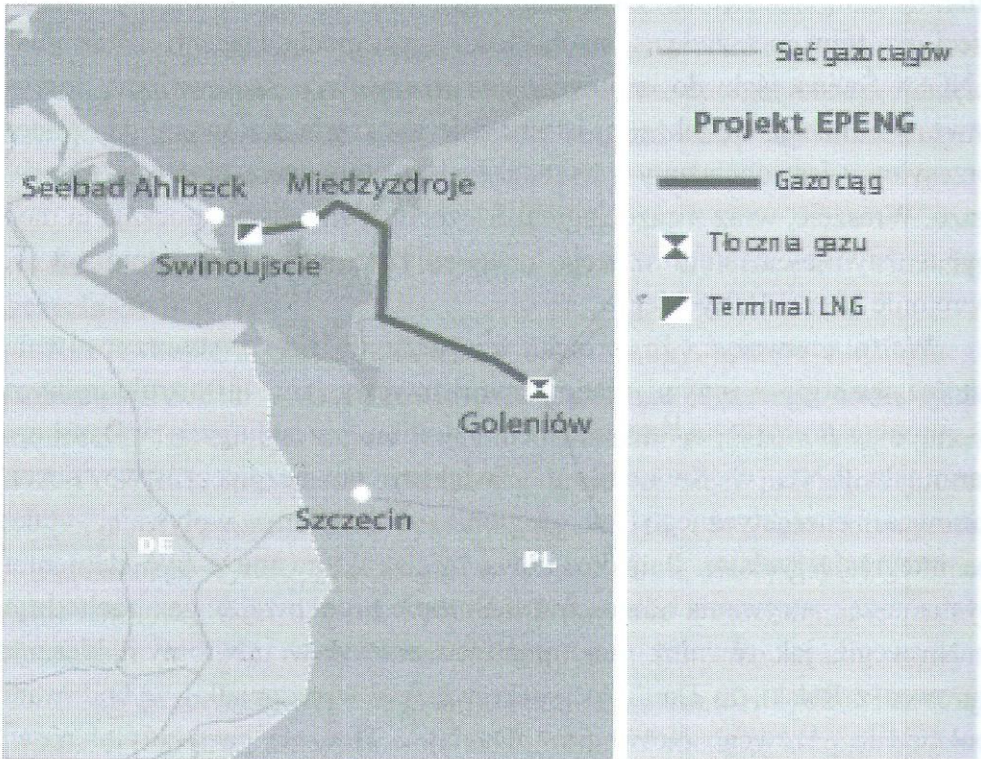
¹² <http://www.gaz-system.pl/nasze-inwestycje/inwestycje-zrealizowane/goleniow/> [dostęp: 22.12.2013 r.].

¹³ Szerzej: Ministerstwo Gospodarki, *Sprawozdanie z wyników monitorowania bezpieczeństwa dostaw paliw gazowych z rok 2012*, s. 36, http://www.mg.gov.pl/files/upload/8356/PL_MG_DRO_Sprawozdanie%20za%202012.pdf [dostęp: 15.01.2014 r.].

¹⁴ http://ec.europa.eu/energy/eepr/projects/files/gas-interconnections-and-reverse-flow/baltic-poland_pl.pdf [dostęp: 20.12.2013 r.].

gazoportem w Chorwacji (tzw. terminalem Adria) przez państwa Europy Środkowej (Czechy, Słowację, Węgry).¹⁵

Rysunek nr 1: Gazowe połączenie międzysystemowe Bałtyk – Polska

Źródło: http://ec.europa.eu/energy/eepr/projects/files/gas-interconnections-and-reverse-flow/baltic-poland_pl.pdf [dostęp: 9.12.2013 r.].

Terminal LNG w Świnoujściu

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o *inwestycjach w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu*,¹⁶ nadzór nad przygotowaniem i realizacją inwestycji sprawuje minister właściwy do Skarbu Państwa. W 2009 r. została podpisana umowa, pomiędzy Polskim LNG S.A. i PGNiG S.A., w sprawie

¹⁵ <http://www.gaz-system.pl/nasze-inwestycje/inwestycje-zrealizowane/goleniow/> [dostęp: 22.12.2013 r.].

¹⁶ Zob. Dz. U. z 2009 r. nr 84, poz. 700.

świadczenie usług regazyfikacji oraz usług dodatkowych. Projekt budowy terminalu LNG został dofinansowany z *Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko* w wysokości 551 ml zł oraz ok. 340 mln zł z funduszy *European Energy Program for Recovery*.¹⁷

Fundusze te wspierają prace konstrukcyjne, budowę i przygotowanie systemu wdrożenia dwóch zbiorników magazynowych w Świnoujściu. Projekt, jako całość, dotyczy budowy infrastruktury terminalu skroplonego gazu ziemnego (LNG). Składa się on z kilku części: terminalu LNG; basenu portowego oraz obszaru dokowania; gazociągu przyłączeniowego oraz infrastruktury zapewniającej dostęp do portu zewnętrznego, w tym falochronu.¹⁸ Wdrożenie przebiega zgodnie z harmonogramem, stąd w trakcie realizacji nie wskazano poważniejszych problemów, które mogłyby zagrozić inwestycji. Terminal LNG będzie miał wpływ nie tylko na dywersyfikację źródeł dostaw, ale także na zwiększenie konkurencji na rynku i będzie stanowić istotną synergię z innymi projektami infrastrukturalnymi.¹⁹ Jego przepustowość to 5,0 mld m³ rocznie (z dwoma zbiornikami LNG), istnieje jednak możliwość zwiększenia do 7,5 mld m³ rocznie po 2017 roku. Ukończenie projektu ma nastąpić przed końcem 2014 roku.²⁰

W kontekście inwestycji w infrastrukturę LNG, do ciekawych konkluzji doszli urzędnicy Komisji Europejskiej. Otóż budowa gazoportu w Świnoujściu tworzy *de facto* rynek, gdyż dotychczas w Polsce nie istniała infrastruktura pozwalająca na przywóz dużych ilości skroplonego gazu ziemnego. Badając skutki udzielenia pomocy przez pryzmat konkurencyjności na polskim rynku gazu, KE uznała z jednej strony, że środki te wzmocnią pozycję Polskiego LNG S.A. wobec potencjalnych konkurentów, obniżając i tak znikome prawdopodobieństwo

¹⁷ Ministerstwo Gospodarki, *Sprawozdanie...*, op. cit., s. 33.

¹⁸ http://ec.europa.eu/energy/eep/pr/jects/files/gas-interconnections-and-reverse-flow/pol-and-swinoujscie_pl.pdf [dostęp: 20.12.2013 r.].

¹⁹ COM(2012) 445 final, *Data on the budgetary and technical implementation of the European Energy Programme for Recovery*, http://ec.europa.eu/energy/eep/doc/swd_2012_0243.pdf [dostęp: 21.12.2013 r.].

²⁰ http://ec.europa.eu/energy/eep/pr/jects/files/gas-interconnections-and-reverse-flow/pol-and-swinoujscie_pl.pdf [dostęp: 20.12.2013 r.].

budowy terminali LNG przez inne podmioty. Jednakże KE zauważyła, że biorąc pod uwagę cały region Morza Bałtyckiego, ryzyko takie nie jest znaczne, zwłaszcza, że decyzja o zamiarze udzielenia pomocy nie stanowiła przeszkody w realizacji tego typu inwestycji w innych państwach członkowskich (Finlandia, Litwa). Co jednak ciekawe, KE zauważyła, że budowa Terminalu LNG w Świnoujściu otworzy drogę na polski rynek zainteresowanym podmiotom bez ograniczeń właściwych dla infrastruktury liniowej (gazociągów). Może to doprowadzić do zwiększenia wolumenu handlu gazem do Polski i z Polski. Dzięki realizacji projektu, prawdopodobny stanie się rozwój konkurencji na rynku gazu w Polsce przez stworzenie możliwości wejścia na rynek, jak również przez umożliwienie dostawcom z Polski dostępu do źródeł gazu zlokalizowanych na całym świecie.

Przedsiębiorcy, działający na rynkach niższego szczebla, będą mogli za pośrednictwem terminalu LNG kupić gaz u innych dostawców niż PGNiG (np. w ramach współpracy kilku takich podmiotów w celu importowania łącznie większych ilości gazu, który może następnie być wprowadzony do krajowego systemu przesyłowego, bądź przeładowany na cysterny samochodowe), w związku z czym zwiększy się ich niezależność od lidera rynku. Istotnym także jest, że wybudowanie Terminalu LNG zwiększy bezpieczeństwo dostaw paliw gazowych do Polski, dzięki zapewnieniu dywersyfikacji źródeł dostaw. Jednocześnie KE zauważyła, że w Polsce nie pojawił się dotychczas projekt, który w podobny sposób zapewniłby osiągnięcie opisanych powyżej celów leżących we wspólnym interesie UE. Natomiast dzięki udzieleniu pomocy na budowę Terminalu LNG w Świnoujściu, możliwe będzie obniżenie stawek taryf stosowanych przez beneficjenta, prowadzące do powstania możliwości importu gazu z kierunków innych niż obecnie dominujący, co przyczyni się do powstania bardziej konkurencyjnego rynku gazu tak w Polsce, jak i w szerszej perspektywie Europy Środkowo-Wschodniej.²¹

²¹ Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, *Raport...*, op. cit., s. 58-59.

Połączenie międzysystemowe – Baltic Pipe – Dania

Mając nadal na uwadze projekty współfinansowane przez EEPR, pośrednio w kontekście Polski, warto wyróżnić wsparcie udzielone na zakup materiałów, w tym rur, zaworów i innych urządzeń niezbędnych do budowy gazociągu w Danii. Jego realizacja przebiega bez większych opóźnień i oczekuje się, że nowa infrastruktura będzie działać od połowy 2014 roku. Nowy rurociąg ma zwiększyć bezpieczeństwo dostaw gazu ziemnego w Danii i kompensować skutki niszczenia pól podmorskich. Póki co, nie jest jednak realizowany jeden z elementów projektu, który miałby służyć połączeniu z przyszłym rurociągiem PL-DK, gdyż budowa tego została odłożona w czasie.²² Ideą, stojącą za realizacją inwestycji, jest stworzenie połączenia międzysystemowego między Polską a Danią poprzez budowę gazociągu podmorskiego, łączącego systemy przesyłowe gazu ziemnego obu krajów. Projekt jest obecnie w fazie przedinwestycyjnej. Warto zauważyć, że Gazociąg bałtycki (*Baltic Pipe*) wpisuje się w koncepcję korytarza północ-południe oraz *Baltic Energy Market Interconnection Plan (BEMIP)*,²³ które stanowią priorytety rozwoju infrastruktury energetycznej wyznaczone przez Unię Europejską. Szacuje

²² COM(2012) 445 final, *Data...*, http://ec.europa.eu/energy/eepr/doc/swd_2012_0243.pdf [dostęp: 21.12.2013 r.].

²³ GAZ-SYSTEM S.A. przygotował wraz z Operatorami Systemów Przesyłowych z regionu Morza Bałtyckiego pierwszą edycję Regionalnego Planu Inwestycyjnego 2012-2021, zgodnie z zapisami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 715/2009 (art. 12). Celem opracowania jest przekazanie informacji na temat rozwoju rynku i infrastruktury gazu ziemnego oraz analiza wyzwań i barier utrudniających rozbudowę infrastruktury w regionie Morza Bałtyckiego. Regionalny Plan Inwestycyjny na obszarze bałtyckim (BEMIP GRIP) 2012-2021 stanowi pilotażową wersję raportu. Jan Chadam, Prezes Zarządu GAZ-SYSTEM S.A. (Operatora koordynującego prace nad BEMIP GRIP) twierdzi, że „praca nad BEMIP GRIP stanowi przykład niezwykle udanej współpracy pomiędzy gazowymi Operatorami Systemów Przesyłowych, która przyczynia się do integracji krajowych rynków w jeden, dobrze połączony rynek gazu ziemnego w regionie Morza Bałtyckiego. Region potrzebuje takich działań, które doprowadzą do połączenia odizolowanych obecnie systemów tworzących tzw. wyspy gazowe, zwiększą bezpieczeństwo dostaw oraz przyspieszą budowę zdywersyfikowanego i konkurencyjnego rynku energii w Unii Europejskiej”. Zob. <http://www.gaz-system.pl/o-firmie/informacje-podstawowe/aktywnosc-miedzynarodowa/wydarzenia/informacja/arttykul/201423/> [dostęp: 4.01.2014 r.].

się, że wartość prac przedinwestycyjnych to 8,62 mln euro, jednak znaczna część (4,31 mln euro) może zostać dofinansowana z programu TEN-E.²⁴

Zauważa się także, że inwestycja ta, w perspektywie lat, mogłaby umożliwić dostawy gazu do Polski z norweskiego szelfu kontynentalnego. Dodatkowo, połączenie z terminalem LNG w Świnoujściu umożliwiłoby krajom skandynawskim dostęp do rynku skroplonego gazu ziemnego za pomocą polskiej infrastruktury przesyłowej. Co ciekawe, projekt ten, zakładający możliwość przepływu wstecznego (*reverse flow*), umożliwiłby dostawy gazu z Polski do Danii i Szwecji (w przypadku wybudowania połączenia gazowego Norwegia – Dania). Aspekty te uzupełniają szerszą koncepcję rozwoju połączeń międzysystemowych na osi północ-południe.²⁵

Ponieważ w rozważaniach, po raz kolejny, pojawił się wątek korytarza północ-południe, dlatego warto w kilku słowach przybliżyć tę ideę. Otóż projekty, o których mowa w odniesieniu do Polski, są elementami szerszej koncepcji opartej o podejście europejskie. Korytarz energetyczny, łączący północ i południe Europy, jest wyznaczonym ponadnarodowo i wpisującym się w założenia polityki UE przedsięwzięciem, które uwzględnia liczne, mniejsze inwestycje istotne z punktu widzenia poszczególnych państw członkowskich. Sens jednak w tym, że te pojedyncze działania, złożone w spójną całość, pozwalają na realizację zintegrowanej, kompleksowej strategii europejskiej.

W perspektywie lat, korzyścią osiągniętą dzięki realizacji korytarza, byłoby zwiększenie integracji regionalnych rynków gazu, co wydaje się być jednym z większych wyzwań realizacji polityki energetycznej UE. Ponadto, warto wskazać możliwość dostępu do nowych źródeł dostaw (LNG, Norwegia) dla Europy Środkowo-Wschodniej oraz koordynację regionalnych projektów infrastrukturalnych, a w przypadku

²⁴ Decyzja nr 1364/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 września 2006 r. ustanawiająca wytyczne dla transeuropejskich sieci energetycznych oraz uchylająca decyzję 96/391/WE i decyzję nr 1229/2003/WE, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006D1364:PL:NOT> [dostęp: 12.01.2014 r.].

²⁵ <http://www.gaz-system.pl/nasze-inwestycje/integracja-z-europejski-systemem/korytarz-po-lnoc-poludnie/> [dostęp: 22.12.2013 r.].

sytuacji kryzysowych, umożliwienie wdrożenia regionalnych procedur prewencyjnych i awaryjnych.²⁶

Rysunek nr 2: Północny fragment trasy korytarza północ-południe

Źródło: <http://www.gaz-system.pl/nasze-inwestycje/integracja-z-europejski-systemem/korytarz-polnoc-poludnie/> [dostęp: 20.12.2013 r.].

Gazociąg Polska-Słowacja²⁷

Połączenie obu systemów przesyłu gazu ziemnego łączyć należy z rozbudową regionalnej infrastruktury w ramach podzielonej na liczne etapy realizacji koncepcji europejskiego korytarza energetycznego północ-południe. Nowe transgraniczne połączenie na granicy obu krajów może skierować na polski rynek surowiec płynący z kierunku tzw. korytarza południowego, przez który może być dostarczany gaz ziemny z regionu

²⁶ Ibidem.

²⁷ Podpisana 22 listopada 2013 r. umowa międzyrządową dotycząca wsparcia realizacji gazociągu Polska-Słowacja, <http://www.rynekinfrastruktury.pl/artykul/index/art/32739/id/88> [dostęp: 13.01.2014 r.].

Morza Kaspijskiego poprzez giełdę gazu w Baumgarten²⁸ i oddane ostatnio połączenie Słowacja-Węgry. Pozytywnie wpłynie to na wzmocnienie stabilności dostaw, a Słowacy uzyskają dostęp do gazu oferowanego na polskim rynku, w tym LNG z realizowanej inwestycji w Świnoujściu lub z funkcjonujących magazynów gazu. Projekt umożliwi także w przyszłości wykorzystanie, przez sąsiadujące kraje, skumulowanych w Polsce nadwyżek gazu, jakie mogą się pojawić przy eksploatacji niekonwencjonalnych źródeł energii.²⁹

Wskazuje się także, że wśród szeregu funkcji spełnianych przez inwestycję, budowa międzysystemowego połączenia gazowego pomiędzy Polską na Słowacją, na najbardziej ogólnym poziomie, wpłynie na funkcjonowanie konkurencyjnego, wewnętrznego rynku gazu w regionie, między innymi dzięki zapewnianiu obu krajom zróżnicowania źródeł i dróg transportu surowca oraz wzrostu stabilności jego dostaw. Ponadto, wspierać będzie pokrycie większego zapotrzebowania na gaz odbiorców krajowych poprzez ustanowienie nowej drogi transportu i nowego źródła gazu oraz zabezpieczy import surowca w sytuacjach kryzysowych. Dzięki temu zaistnieje możliwość zmniejszenia wolumenu dostaw z kierunku Ukrainy. Projekt ten umożliwi także doprowadzenie gazu do południowo-wschodniej części kraju, gdzie istnieje już rozbudowany system przesyłowy oraz infrastruktura służąca do magazynowania. W dalszej perspektywie połączenie międzysystemowe Polska-Słowacja stworzy szansę na eksport gazu z Polski, w kontekście dostawy z terminalu LNG w Świnoujściu, a w przyszłości również surowca eksploatowanego ze złóż niekonwencjonalnych.³⁰

Prace przy realizacji projektu rozpoczęły się w 2009 roku i nadzorują je Gaz-System S.A. oraz Eustream – operator słowackiego systemu przesyłowego. W listopadzie 2011 roku, Komisja Europejska zapewniła

²⁸ Więcej o austriackim hubie gazowym patrz: <http://ebe.org.pl/aktualnosci/europa/w-hubie-gazowym-w-baumgarten-bedzie-prowadzona-wirtualna-wymiana.html> [dostęp: 20.12.2012 r.].

²⁹ <http://gospodarkapodkarpacka.pl/news/view/6369/umowa-w-sprawie-polaczenia-gazowego-polska-slowacja> [dostęp: 3.01.2012 r.].

³⁰ <http://www.gaz-system.pl/nasze-inwestycje/integracja-z-europejski-systemem/polska-slowacja/> [dostęp: 20.12.2014 r.].

pomoc dla projektu na poziomie 105 tys. Euro, w celu opracowania koniecznych analiz (program TEN-E). W 2012 r. przygotowano analizę biznesową, w której wstępnie przewidziano przepustowość połączenia na poziomie 4,7 mld m³/rok w kierunku z Polski do Słowacji oraz 5,7 mld m³ ze Słowacji do Polski (w tym jednak kierunku założono możliwość dalszego zwiększenia do 9,5 mld m³/rok). Wariant pełny inwestycji zakłada połączenie Strachocina – Velke Kapusany, co daje ponad 160 km gazociągu.³¹ Obecnie szacuje się, że realna perspektywa zakończenia inwestycji nastąpi nie wcześniej, jak z końcem 2018 roku. Początek 2014 roku to zakończone prace analityczne dotyczące projektu, przeprowadzona zagłębiona i uaktualniona analiza uwarunkowań biznesowych oraz opracowane studium wykonalności. Po podpisaniu umowy, projekt będzie zatem gotowy do wejścia w fazę przedinwestycyjną.³² Warto także dodać, że 31.10.2013 roku, Gaz-System S.A. oraz Eustream złożyły do polskiego i słowackiego organu regulacyjnego (Urzędu Regulacji Energetyki w Polsce oraz ERU na Słowacji) tzw. wnioski w sprawie inwestycji zgodnie z postanowieniami Rozporządzenia (UE) nr 347/2013.³³

Należy także dodać, że w dniu 14 października 2013 roku, Komisja Europejska (KE) opublikowała listę 248 kluczowych projektów w sektorze energetycznym, w tym około 100 projektów gazowych. Połączenie międzysystemowe Polska – Słowacja otrzymało status Projektu PCI³⁴ (projekt będący przedmiotem wspólnego zainteresowania) w ramach korytarza priorytetowego: Gazowe połączenia międzysystemowe Północ-Południe w Europie Środkowo-Wschodniej i Południowo-Wschodniej na podstawie Rozporządzenia (UE) nr 347/2013.³⁵

³¹ Ministerstwo Gospodarki, *Sprawozdanie...*, op. cit., s. 38.

³² <http://gospodarkapodkarpacka.pl/news/view/6369/umowa-w-sprawie-polaczenia-gazow-ego-polska-slowacja> [dostęp: 13.01.2014 r.].

³³ Dz. Urz. UE z 25 kwietnia 2013 r., L 115/39.

³⁴ Zob. *Technical information on Projects of Common Interest*, http://ec.europa.eu/energy/infrastructure/pci/doc/com_2013_0711_technical_en.pdf [dostęp: 13.01.2014 r.].

³⁵ Patrz: http://gazownictwo.wnp.pl/polaczenia-gazowe-polska-slowacja-najwczesniej-za-piec-lat,212292_1_0_0.html [dostęp: 14.01.2014 r.].

Gazowe połączenie międzysystemowe Polska-Niemcy

Projekt dotyczy modernizacji systemu transgranicznego przesyłu gazu na granicy polsko-niemieckiej. Organizatorem projektu jest GAZ-SYSTEM S.A.,³⁶ a finansowanie EEPR wspiera unowocześnienie instalacji i rozbudowę węzła łączącego systemy w Lasowie,³⁷ modernizację gazociągu Dziwiszów-Taczalin, budowę gazociągów w okolicach Jeleniowa, fazę projektową tłoczni gazu Jeleniów II oraz budowę gazociągu Taczalin-Radakowice-Gałów.³⁸ Większość prac zakończono zgodnie z harmonogramem. Zmiany w otoczeniu rynkowym spowodowały jednak opóźnienie uruchomienia sprężarek na stacji Jeleniów II i przesunięcie tego etapu realizacji na koniec 2012 r. Ukończenie projektu miało nastąpić przed końcem grudnia 2012 r.³⁹ Inwestycja ta umożliwi, w przypadku zakłóceń dostaw w Europie Wschodniej, transport dodatkowych ilości gazu z Niemiec do Polski⁴⁰ oraz zwiększy przepustowość systemu przesyłowego gazu ziemnego na styku między Polską a Niemcami. Wskazuje się, że usprawni tym samym dostawy gazu do Dolnego Śląska, stymulując rozwój gospodarczy regionu.⁴¹ Podczas rozbudowy omawianej sieci powstało ok. 100 km nowych gazociągów. Zmodernizowany system przesyłowy na Dolnym Śląsku umożliwi przesył gazu od punktu w Lasowie do odbiorców w regionie oraz zwiększy efektywność współpracy

³⁶ W ramach uzupełnienia i nadania omawianej kwestii szerszego kontekstu, warto zauważyć, że w 2011 roku GAZ-SYSTEM S.A. zakończył budowę gazociągu Włocławek-Gdynia oraz tłoczni gazu w Jarosławiu. Inwestycje zrealizowane te, wraz z możliwością korzystania z usługi wirtualnego rewersu na gazociągu jamalskim stworzyły techniczne możliwości importu do Polski ponad 3,3 mld m³ gazu rocznie z nowych źródeł. Szerzej: <http://www.gaz-system.pl/nasze-inwestycje/inwestycje-zrealizowane/> [dostęp: 15.01.2014 r.].

³⁷ Inwestycja ta umożliwi zwiększony import gazu z kierunku zachodniego. Prognozowane dostawy wyniosą ponad 10% ogólnego zapotrzebowania kraju na gaz ziemny.

³⁸ http://ec.europa.eu/energy/eepr/projects/files/gas-interconnections-and-reverse-flow/reverse-flow-pl_pl.pdf [dostęp: 22.12.2013 r.].

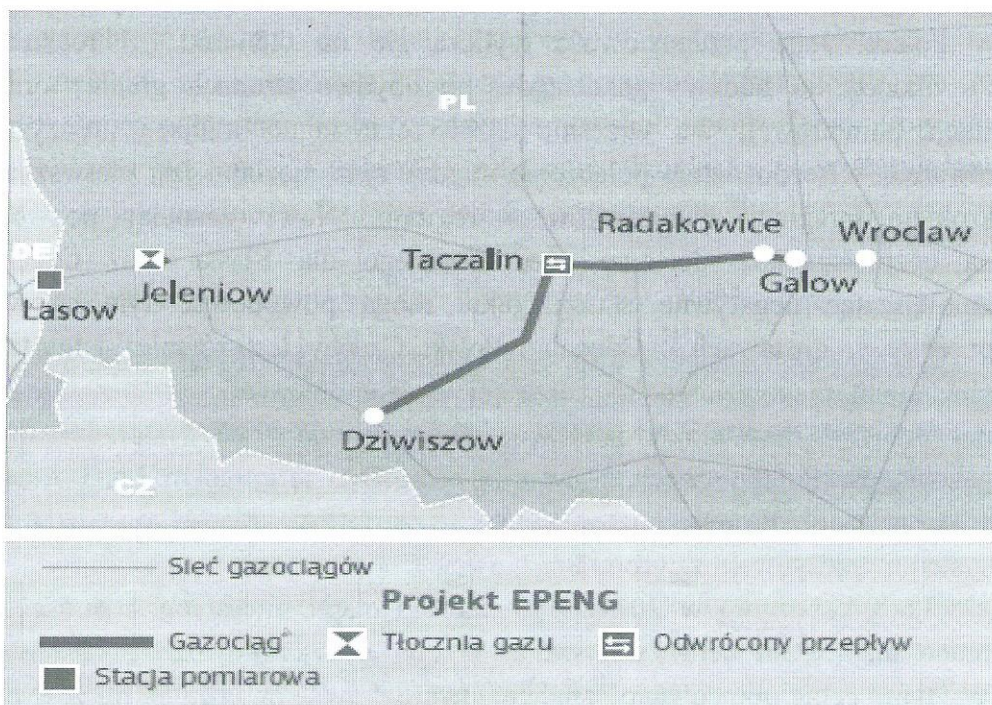
³⁹ COM(2012) 445 final, Data..., http://ec.europa.eu/energy/eepr/doc/swd_2012_0243.pdf [dostęp: 21.12.2013 r.].

⁴⁰ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-10-63_en.htm?locale=en [dostęp: 13.12.2013 r.].

⁴¹ http://ec.europa.eu/energy/eepr/projects/files/gas-interconnections-and-reverse-flow/reverse-flow-pl_pl.pdf [dostęp: 14.12.2013 r.].

z podziemnym magazynem gazu (PMG) Wierzchowice.⁴² Wskazuje się również, że nowe gazociągi w przyszłości umożliwią zagospodarowanie nadwyżek surowca z Niemiec.⁴³ W 2012 r. GAZ-SYSTEM S.A. otworzył gazociąg Jeleniów – Dziwiszów, który jest ostatnim elementem programu rozbudowy systemu przesyłowego gazu ziemnego na Dolnym Śląsku w rejonie Lasowa.⁴⁴

Rysunek nr 3: Gazowe połączenie międzysystemowe Polska-Niemcy

Źródło: http://ec.europa.eu/energy/eepr/projects/files/gas-interconnections-and-reverse-flow/reverse-flow-pl_pl.pdf [dostęp: 12.12.2013 r.].

⁴² Szerzej: A. Matkowski, P. Musiał, *Systemowy magazyny gazu w Polsce*, „Archiwum Energetyki” – tom XLII(2012), nr 2, s. 1-12, http://gazoprojekt.pl/p/systemowe_magazyny_gazu_w_polsce.pdf [dostęp: 20.12.2013 r.]; oraz <http://www.osm.pgnig.pl/osm/magazyny/wierzchowice> [dostęp: 17.01.2014 r.].

⁴³ <http://www.gaz-system.pl/nasze-inwestycje/inwestycje-zrealizowane/lasow/> [dostęp: 14.01.2014 r.].

⁴⁴ <http://www.gaz-system.pl/nasze-inwestycje/inwestycje-zrealizowane/> [dostęp: 14.01.2014 r.].

Gazowe połączenie międzysystemowa Republika Czeska-Polska

Projekt dotyczy budowy dwukierunkowego, transgranicznego połączenia przesyłowego gazu na linii Třanovice Cieszyn. Promotorami projektu po stronie czeskiej jest NET4GAS, s.r.o., natomiast w Polsce GAZ-SYSTEM S.A.⁴⁵ Finansowanie EEPR wsparło zakup materiałów i wyposażenia oraz samą budowę rurociągu. Główną zaletą projektu jest przyczynienie się do zwiększenia bezpieczeństwa, jak i dywersyfikacji dróg dostaw, poprzez zdolności odwrotnego przepływu gazu w regionie. Długość gazociągu to łącznie 32 km, z czego 10 km w po stronie czeskiej i 22 km w Polsce. Jego przepustowość wylicza się na 0,5 mld m³ rocznie. Po ukończeniu budowy gazociągów po obydwu stronach granicy oraz stacji pomiarowej, we wrześniu 2011 roku miało miejsce uroczyste otwarcie.⁴⁶ Bezpośrednie połączenie między tymi sieciami jest pierwszym krokiem integracji obu rynków w regionie. Nowy gazociąg pozwoli na bezpieczniejsze dostawy gazu ziemnego dla Śląska oraz Czech, zmniejszając negatywne skutki, jakie mogą powodować tymczasowe przerwy w dostawach.⁴⁷ Gazociąg Polska-Czechy jest również istotnym elementem planowanego korytarza północ-południe, który w przyszłości ma połączyć powstający w Świnoujściu terminal LNG poprzez sieci gazociągów Polski, Czech, Słowacji i Węgier z terminalem LNG Adria w Chorwacji. Projekt gazowego korytarza przyczyni się do rozwoju systemu przesyłowego Europy Środkowej.⁴⁸

Po zakończeniu w 2011 r. pierwszego etapu inwestycji, rozpoczęto prace mające na celu zwiększenie przepustowości nowego połączenia. W tym celu opracowano analizę uwarunkowań realizacji inwestycji rozbudowy polsko-czeskiego połączenia międzysystemowego. Wyniki wskazują, że konieczne będą prace służące zwiększeniu ilości przesyłanego

⁴⁵ http://ec.europa.eu/energy/eepr/projects/files/gas-interconnections-and-reverse-flow/reverse-flow-cz-pl_pl.pdf [dostęp: 3.12.2013 r.].

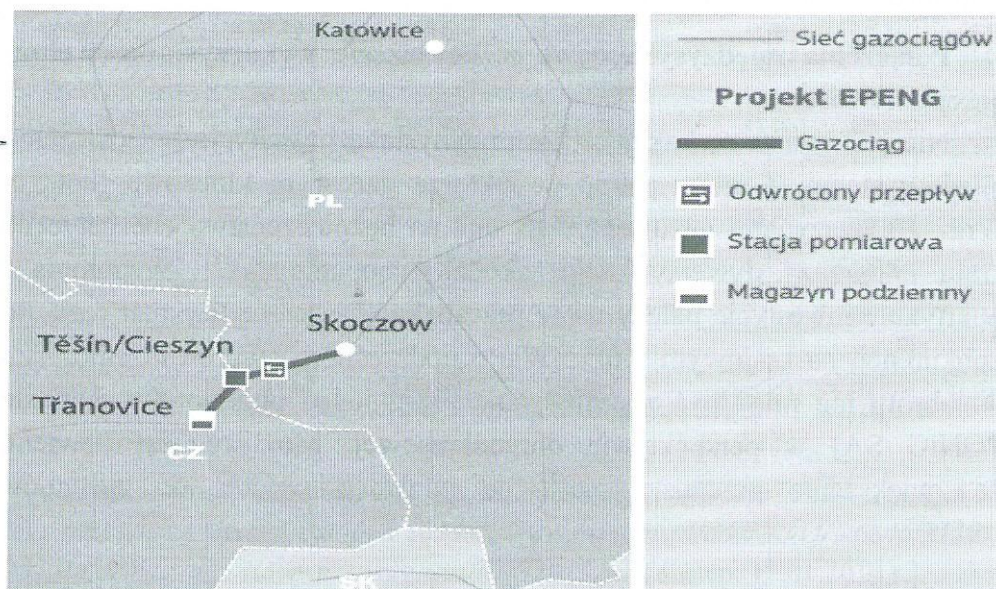
⁴⁶ COM(2012) 445 final, *Data...*, http://ec.europa.eu/energy/eepr/doc/swd_2012_0243.pdf [dostęp: 21.12.2013 r.].

⁴⁷ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-10-63_en.htm?locale=en [dostęp: 13.12.2013 r.].

⁴⁸ <http://www.gaz-system.pl/nasze-inwestycje/inwestycje-zrealizowane/polska-czechy/> [dostęp: 14.12.2013 r.].

surowca oraz budowa nowego gazociągu o długości ok. 100 km łączącego Libhost z Kędzierzyna. Budowa ta zagwarantować ma systematyczne zwiększanie ilości dostarczanego gazu w zależności oczywiście od potrzeb rynkowych (szacuje się, że może to być od 6 do 10 mld m³/rok w kierunku Polski oraz do 5 mld m³/rok do Czech). Kontynuowanie inwestycji połączenia międzysystemowego z krajami UE jest długofalową strategią zwiększania bezpieczeństwa dostaw do Polski. Połączenie to zapewni dostęp techniczny do systemu czeskiego, a w dalszej perspektywie, dzięki wykorzystaniu systemu przesyłowego Słowacji, stanowić będzie ewentualność dostępu do hubu gazowego w austriackim Baumgarterm. W związku z regionalnym znaczeniem omawianej inwestycji, projekt rozbudowy połączenia polsko-czeskiego uzyskał finansowanie programu TEN-E na poziomie 1 mld 421 mln euro. Fundusze te wykorzystane są na przygotowanie analiz i prac przedinwestycyjnych.⁴⁹

Rysunek nr 4: Zmiana kierunku przesyłu Czechy-Polska.

Źródło: http://ec.europa.eu/energy/eepr/projects/files/gas-interconnections-and-reverse-flow/reverse-flow-cz-pl_en.pdf [dostęp: 14.12.2013 r.]

⁴⁹ Ministerstwo Gospodarki, *Sprawozdanie...*, op. cit., s. 35.

Rewers fizyczny na gazociągu Jamał-Europa

W kontekście tematu, warto także zauważyć, że operator polskiego odcinka gazociągu Jamał-Europa (spółka OGP Gaz-System S.A.) kontynuowała świadczenie usług przesyłania paliw gazowych przy wykorzystaniu tzw. rewersu wirtualnego, który umożliwia wprowadzenie do polskiego systemu gazowego, z kierunku zachodniego, dodatkowych ilości gazu ziemnego, jednak maksymalnie ok. 2,3 mld m³/rok. W styczniu 2012 r. rozpoczęto projekt w zakresie przygotowania budowy rewersu fizycznego w punkcie Mallnow. Zakończona we wrześniu 2012 roku procedura badania rynku odnośnie inwestycji wykazała zainteresowanie 23 podmiotów. W związku z tym, już w listopadzie 2012 roku, spółki OGP Gaz-System S.A. i GESCADE Gastransport GmbH podpisały *Porozumienie o współpracy w zakresie budowy Punktu Mallnow*. W wyniku realizacji inwestycji, której zakończenie przewiduje się na rok 2014, możliwe będzie świadczenie usługi przesyłu gazu ziemnego z Niemiec do Polski poprzez gazociąg Jamał-Europa.⁵⁰

Połączenia międzysystemowe w kontekście wykorzystania wolnej przepustowości

Nie jest zatem zaskakujące, że przemysłane inwestycje w połączenia międzysystemowe mogą pełnić w sektorze gazowym kluczowe funkcje. Wraz z magazynami gazu wpływają one na bezpieczeństwo energetyczne kraju poprzez dywersyfikację źródeł zaopatrzenia.⁵¹ Wspomniane w artykule inwestycje należy także przeanalizować przez pryzmat rozwoju konkurencji na krajowym rynku. Warto podkreślić, iż wprowadzanie gazu do obrotu nie musi być zdominowane przez jeden podmiot (w domyśle PGNiG SA) w perspektywie długookresowej. Możliwe jest bowiem, że zwiększenie przepustowości⁵² na punktach wejścia do systemów

⁵⁰ Ibidem, s. 34.

⁵¹ Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, *Raport...*, op. cit., s. 86.

⁵² Więcej na temat wolnej przepustowości patrz: Urząd Regulacji Energetyki, *Informacje o obrocie gazem ziemnym i jego przesyłce za styczeń-listopad 2013 r.*, s. 8, www.ure.gov.pl/download/1/6846/31122013Informacjaohurtowymrynkugazuzal-XI2013.pdf [dostęp: 12.01.2014 r.]; oraz *Raport Krajowy Prezesa URE*, lipiec 2013, s. 58-63,

połączeń z innymi krajami (w połączeniu z istotnym zwiększeniem wydobycia własnego), doprowadzi do sytuacji, w której kupowanie gazu od jednego podmiotu nie będzie koniecznością. Sytuacja taka ewolucyjnie spowoduje poprawę w tym obszarze możliwości rozwoju konkurencyjności rynku, zmieniając także zasady funkcjonowania wszystkich szczebli sektora gazowego w Polsce.⁵³ Możliwość wejścia na rynek importerów gazu czy alternatywnych dostawców pierwotnych jest zatem jednym z warunków koniecznych wykształcenia się efektywnej konkurencji na krajowym rynku hurtowym sprzedaży gazu, jak również na rynku detalicznym gazu bez konieczności silnej ingerencji w funkcjonowanie rynku hurtowego.⁵⁴

Tabela nr 2: Miesięczne zdolności przesyłowe na połączeniach transgranicznych (dane z listopada 2013 r.)

Punkty wejścia/wyjścia	Techniczne zdolności przesyłowe [kWh/h]	Zdolności przesyłowe zakontraktowane na zasadach ciągłych [kWh/h]	Zdolności przesyłowe oferowane na zasadach przerywanych [kWh/h]	Zdolności zakontraktowane na zasadach przerywanych (suma wszystkich kontraktów) [kWh/h]	Przesył zrealizowany [MWh]	Średnie ciepło spalania [kWh/m ³]
Lasów [DE-PL]	2 007 000	1 988 224	2 007 000	881	1 326 577	11,17
Lasów rewers [PL-DE]	0	0	2 007 000	0	0	11,17
Gubin	22 420	22 420	22 420	0	5 194	11,174
Cieszyn (CZ-PL)	1 167 920	1 167 920	1 167 920	73 646	802 685	11,248
Cieszyn rewers (PL-CZ)	0	0	1 167 920	0	0	11,248
Branice Czechy	1 803	1 803	1 803	0	273	11,144
Hermanowice k. Ukraina	0	0	1 887 100	600 222	180 600	11,177
Drozdowice	5 650 000	5 650 000	5 650 000	0	2 848 754	11,177
Tietierowka	304 290	304 290	304 290	0	91 318	11,172
Wysokoje	7 043 750	4 187 763	7 043 750	0	2 379 346	11,172
Kamminke	167 100	0	167 100	0	0	11,055
Włocławek	3 902 500	2 215 594	3 902 500	2 864 491	2 129 055	11,164
Lwówek	3 010 500	1 537 886	3 010 500	2 075 171	1 446 270	11,166

* - Zdolności przesyłowe wyrażone są w jednostce [kWh/h], która wykorzystywana jest w realizacji kontraktów z ZUP

Źródło: OGP GAZ-SYSTEM SA

Źródło: Urząd Regulacji Energetyki, *Informacje o obrocie gazem ziemnym i jego przesyłce za styczeń-listopad 2013 r.*, www.ure.gov.pl/download/1/6846/31122013InformacjaohurtowymrynkugazuzaI-XI2013.pdf [dostęp: 12.01.2014 r.].

<http://www.ure.gov.pl/pl/urząd/informacje-ogolne/aktualnosci/5409,Najnowszy-Raport-Krajowy-Prezesa-URE-dostepny-na-stronie-www.html> [dostęp: 13.01.2014 r.].

⁵³ Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, *Raport...*, op. cit., s. 19.

⁵⁴ *Ibidem*, s. 87.

Biorąc pod uwagę dane z powyższej tabeli oraz dotychczas poczynione uwagi dotyczące inwestycji i wykorzystania wolnej przepustowości, należy zauważyć, że jej struktura jest niekorzystna z punktu widzenia liberalizacji krajowego rynku, jak również jego integracji z krajami UE. Niewielkie przepustowości na połączeniach z Czechami i Niemcami były wykorzystane w ok. 90%, a wolne przepustowości na tych kierunkach stanowiły zaledwie ok. 7 mln m³ gazu. Większość wolnych przepustowości występowało na połączeniach, na których Polska pozyskuje gaz bezpośrednio z kierunku wschodniego, czyli na których trudno wyobrazić sobie zaistnienie konkurencji dla PGNiG.⁵⁵ Stąd wyraźnie należy pokreślić, że inwestycje i rozbudowa połączeń międzysystemowych, na południowej i zachodniej granicy Polski, są w tym aspekcie bardzo ważnymi czynnikami wpływającymi na ewolucyjny wzrost konkurencyjności na polskim rynku.

Istotną inwestycją, z punktu widzenia rozwoju konkurencji na rynku gazu w Polsce, jest rozbudowa interkonektora z siecią niemiecką w Lasowie. W wyniku ogłoszonego przez Gaz-System wezwania do rezerwacji dodatkowej przepustowości w tym punkcie, dokonano rezerwacji na rzecz PGNiG i 26 innych spółek. Przeprowadzona procedura wykazała duże zainteresowanie wykorzystaniem tego punktu, co uzasadnia także prowadzone w tym rejonie inwestycje. Z kolei połączenie z systemem czeskim w okolicy Cieszyna, w perspektywie zwiększenia przepustowości, będzie wymagało dodatkowej rozbudowy instalacji – głównie likwidacji „wąskich gardeł” na sieci przesyłowej po stronie polskiej.⁵⁶

Należy zaznaczyć, że wszystkie nowobudowane i rozbudowywane połączenia są dwukierunkowe, pozwalają nie tylko importować, ale również wysyłać gaz do systemów innych krajów. Nawet w przypadku realizacji planów rozwoju wydobycia gazu ze źródeł niekonwencjonalnych, dzięki realizowanym obecnie inwestycjom, Polska może w przyszłości stać się krajem tranzytowym dla gazu dostarczanego do gazoportu w Świnoujściu. Korzyści z rozbudowy interkonektorów oraz infrastruktury przesyłowej powinny być zatem rozpatrywane wieloaspektowo.⁵⁷

⁵⁵ Ibidem, s. 89.

⁵⁶ Ibidem, s. 90.

⁵⁷ Ibidem, s. 92.

Najważniejszym jednak wnioskiem, płynącym z przeprowadzonej analizy, jest wpływ funkcjonowania połączeń międzysystemowych sąsiadujących państw na wzrost bezpieczeństwa energetycznego.⁵⁸ Ponadto, solidarne realizowanie inwestycji, wpisujących się w strategiczne projekty wynikające z założeń polityki energetycznej UE w regionie środkowo-europejskim oraz basenie Morza Bałtyckiego, ma bezpośrednie przełożenie na bezpieczeństwo dostaw do Polski i zmniejszenie w przyszłości skutków nieprzewidywanych sytuacji kryzysowych.

Streszczenie

Idea budowania interkonektorów, pomiędzy systemami przesyłowymi państw członkowskich, zajmuje obecnie coraz większą uwagę także w Polsce. Podejście to jest elementem realizacji europejskiej polityki energetycznej, której celem jest zacieśnianie współpracy pomiędzy sektorami energetycznymi państw członkowskich. Łączenie sieci przesyłowych w UE zostało też wpisane jako jeden z celów strategicznych krajowej polityki energetycznej i element wzmacniający bezpieczeństwo dostaw. Wskazuje się, że UE potrzebuje w pełni funkcjonującego, połączonego i zintegrowanego wewnętrznego rynku w obszarze energii, tak, aby żaden kraj nie był izolowany od europejskiej sieci przesyłu. W artykule omówiono inwestycje w Polsce dotyczące tematu oraz poczyniono uwagi dotyczące krajowych połączeń międzysystemowych w kontekście wykorzystania ich wolnej przepustowości.

Słowa klucze: połączenia międzysystemowe, interkonektory, polityka energetyczna UE, bezpieczeństwo dostaw

Summary

The idea of building interconnectors between the transmission systems of the EU Member States is now getting more visible in Poland. This approach is a part of the implementation of European energy policy, which aims to strengthen cooperation between Member States' energy sectors.

⁵⁸ Zob. także: M. Sienkiewicz, *Perspektywy dla nowego modelu rynku gazu w Polsce*, „Stosunki białorusko-polskie w 20 rocznicę Traktatu między Polską a Białorusią o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z 23 czerwca 1992 r.”, s. 58-61, http://old.fir.bsu.by/news/2012news/news_2012_12_19.pdf#page=51 [dostęp: 20.12.2013 r.].

Combining transmission networks in the EU has also been included as one of the strategic objectives of the national energy policy and a tool of ensuring security of supplies. It is pointed out that the EU needs a fully functioning, connected and integrated internal market of energy, so that no country is isolated from the European network of transmission. The article discusses the grid investments in Poland and make comments on national interconnections in the context of their use of free bandwidth.

Key words: EU Energy Policy, security of supply, interconnections

Bibliografia

1. COM(2012) 445 final, *Data on the budgetary and technical implementation of the European Energy Programme for Recovery*, http://ec.europa.eu/energy/eepr/doc/swd_2012_0243.pdf.
2. *Decyzja nr 1364/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 września 2006 r. ustanawiająca wytyczne dla transeuropejskich sieci energetycznych oraz uchylająca decyzję 96/391/WE i decyzję nr 1229/2003/WE*, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006D1364:PL:NOT>.
3. <http://ebe.org.pl>
4. <http://ec.europa.eu>
5. <http://europa.eu>
6. <http://europa.eu/rapid/press-release>
7. <http://gazoprojekt.pl>
8. <http://gazownictwo.wnp.pl>
9. <http://gospodarkapodkarpaska.pl>
10. <http://www.gaz-system.pl>
11. <http://www.odbiorcy-na-ryнку-energii.cire.pl>
12. <http://www.osm.pgnig.pl>
13. <http://www.pgnig.pl>
14. <http://www.pois.gov.pl>
15. <http://www.rynekinfrastruktury.pl>
16. *Inwestycje w zakresie terminalu regazyfikacyjnego skroplonego gazu ziemnego w Świnoujściu*, Dz. U. z 2009 r. nr 84, poz. 700.
17. Matkowski A., Musiał P., *Systemowy magazyny gazu w Polsce*, „Archiwum Energetyki” – tom XLII(2012), nr 2.

18. Ministerstwo Gospodarki, *Polityka energetyczna Polski do 2030 r.*, <http://www.mg.gov.pl/files/upload/8134/Polityka%20energetyczna%20ost.pdf>.
19. Ministerstwo Gospodarki, *Sprawozdanie z wyników monitorowania bezpieczeństwa dostaw paliw gazowych z rok 2012*, http://www.mg.gov.pl/files/upload/8356/PL_MG_DRO_Sprawozdanie%20za%202012.pdf.
20. *Rozporządzenie (WE) nr 1159/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 lipca 2005 r. zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 2236/95 ustanawiające ogólne zasady przyznawania pomocy finansowej Wspólnoty w zakresie sieci transeuropejskich*, Dz.Urz. UE z 22 lipca 2005 r. L 191.
21. *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 347/2013 z dnia 17 kwietnia 2013 r. w sprawie wytycznych dotyczących transeuropejskiej infrastruktury energetycznej, uchylające decyzję nr 1364/2006/WE oraz zmieniające rozporządzenia (WE) nr 713/2009, (WE) nr 714/2009 i (WE) nr 715/2009*, Dz. Urz. UE z 25 kwietnia 2013 r., L 115/39.
22. Sienkiewicz M., *Perspektywy dla nowego modelu rynku gazu w Polsce*, „Stosunki białorusko-polskie w 20 rocznicę Traktatu między Polską a Białorusią o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z 23 czerwca 1992 r.”, http://old.fir.bsu.by/news/2012news/news_2012_12_19.pdf#page=51.
23. Szyjko C.T., *Przyszłości infrastruktury energetycznej UE*, „Czysta Energia” – nr 3/2011.
24. *Technical information on Projects of Common Interest*, http://ec.europa.eu/energy/infrastructure/pci/doc/com_2013_0711_technical_en.pdf.
25. Tukalska A., *Polityka energetyczna Unii Europejskiej*, „Energetyka” - sierpień 2012, nr 8 (698).
26. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, *Raport kierunki rozwoju ochrony konkurencji i konsumentów na rynku gazu w Polsce*, www.uokik.gov.pl/download.php?plik=12185.

27. Urząd Regulacji Energetyki, *Charakterystyka polskiego rynku gazu*, <http://www.ure.gov.pl/pl/liberalizacja-ryнку-ga/4589,Przedstawiamy-charakterystyke-polskiego-ryнку-gazu.html>.
28. Urząd Regulacji Energetyki, *Informacje o obrocie gazem ziemnym i jego przesyle za styczeń-listopad 2013 r.*, www.ure.gov.pl/download/1/6846/31122013Informacjaohurtowymrynkugazuzal-XI2013.pdf
29. Urząd Regulacji Energetyki, *Raport Krajowy Prezesa URE*, lipiec 2013, <http://www.ure.gov.pl/pl/urząd/informacje-ogolne/aktualnosc-i/5409,Najnowszy-Raport-Krajowy-Prezesa-URE-dostepny-na-stronie-www.html>.